

nie składa zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich .

11. Dyrektor powiadamia samorząd gminny, w tym MOPS, zespół interdyscyplinarny działający na terenie gminy, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy, a w razie konieczności właściwych pracowników socjalnych.
12. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Procedura pomocy dziecku krzywdzonemu – postępowanie pedagoga szkolnego

PROBLEM/ /PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
<p>Dziecko doznające przemocy fizycznej i emocjonalnej ze strony jednego z rodziców. Jest również świadkiem przemocy. Przykład: nauczyciel WF-u zauważył u dziecka liczne siniaki i zadrapania. Z informacji uzyskanych od ucznia: ojciec często upija się, bije dziecko i mamę oraz im ubliża.</p> <p>Podstawa prawna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: art. 40, art. 71 ust. 1, art. 72 ust. 1-3; - Konwencja o Prawach Dziecka, w szczególności art. 18, 19, 20; - ustawa o systemie oświaty: art. 1 ust. 1, 2, 4, 12, 15; art. 4; art. 18; art. 64; - rozporządzenie MENiS w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psycholog.-pedagog., w szczególności § 15 ust. 3 	<p>Nauczyciel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Powiadamia dyrektora szkoły o swoich spostrzeżeniach. ■ Powiadamia wychowawcę klasy o swoich spostrzeżeniach. <p>Wychowawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Przeprowadza rozmowę z uczniem (wspiera, buduje dobre relacje dorosły – dziecko), z której dowiaduje się o szczególnie trudnej sytuacji rodzinnej swojego wychowanka. W dalszej części rozmowy uprzedza dziecko, że powaga sprawy wymaga pomocy innych, zaufanych osób, zwłaszcza lekarza i pedagoga szkolnego. Informuje również o konieczności kontaktu z rodzicami, gwarantując dziecku bezpieczeństwo. ■ Nawiązuje kontakt z rodzicami (prawnymi opiekunami), informuje o stanie dziecka oraz o konieczności przebadania przez lekarza. Informuje o konsekwencjach prawnych z art. 207 k.k. Wzywa rodziców do natychmiastowego stawiennictwa. ■ Wzywa lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej i zdiagnozowania stanu zdrowia dziecka oraz wydania zaświadczenia o stanie zdrowia dziecka. ■ Sporządza notatkę, protokół opisujący wygląd dziecka, dolegliwości, stan zdrowia oraz podjęte działania. ■ W dalszej pracy wychowawczej wspiera dziecko, zabiega o integrację dziecka z zespołem klasowym, tworzy atmosferę bezpieczeństwa i akceptacji. ■ Systematycznie współpracuje z rodzicami, pedagogiem, psychologiem szkolnym i nauczycielami uczącymi dziecko. <p>Pedagog szkolny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Powiadamia dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji, ustala plan działań, na bieżąco informuje dyrektora o postępach sprawy. ■ W porozumieniu z innymi lokalnymi służbami dokonuje wstępnej diagnozy sytuacji dziecka, jego potrzeb i zasobów. ■ Określa stopień zagrożenia bezpieczeństwa dziecka. ■ Ocenia szansę współpracy przynajmniej z jednym z rodziców. ■ Analizuje dotychczasową dokumentację dziecka (oceny szkolne, opinie nauczycieli, badania specjalistyczne). ■ Konsultuje się z : <ul style="list-style-type: none"> - pracownikiem socjalnym w celu uzyskania danych o sytuacji rodzinnej z wywiadu środowiskowego, w przypadku braku danych prosi o przeprowadzenie takiego wywiadu i pilne przekazanie uzyskanych informacji, - zespołem interdyscyplinarnym działającym w gminie, - lekarzem rodzinnym w celu uzyskania danych o wcześniejszych dolegliwościach i przebiegu sprawowanej opieki medycznej nad dzieckiem,

PROBLEM/ /PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
<ul style="list-style-type: none"> - Kodeks rodzinny i opiekuńczy: art. 95 § 3; - ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich: art. 1 § 1, 2; art. 4 § 1-3; - Kodeks postępowania karnego: art. 256, art. 304 § 1, art.184 § 1, art. 207; - art. 12a. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy: W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej 	<ul style="list-style-type: none"> - dzielnicowym rejonowego komisariatu policji w celu uzyskania informacji o ewentualnych interwencjach, - kuratorem sądowym (jeżeli jest), w celu uzyskania informacji o sprawowanym nadzorze, - z psychologiem. ■ Nawiązuje kontakt z rodzicami dziecka. <p>Dziecko może pozostać w domu rodzinnym.</p> <p>Pedagog szkolny: W przypadku stwierdzenia, że problem krzywdzenia nie wymaga sięgnięcia po środki represji wobec rodziny i izolowania od niej dziecka i że możliwa jest współpraca z rodzicami na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Zawiera kontrakt z rodzicami o współpracy na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny. ■ Podejmuje działania wynikające z potrzeb dziecka i rodziny w kierunku: <ol style="list-style-type: none"> 1) wzmocnienia dziecka – poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie mu, odpowiednio do potrzeb i w uzgodnieniu z rodzicami, konsultacji psychologiczno-pedagogicznych ewentualnie psychiatrycznych w opiekującej się szkołą poradni psychologiczno-pedagogicznej, - kierowanie do instytucji udzielających różnych form pomocy: terapia indywidualna, grupowa, zajęcia świetlicowe, warsztaty rozwijające zainteresowania i uzdolnienia – w uzgodnieniu z rodzicami i adekwatnie do potrzeb; 2) wspierania rodziny – poprzez kierowanie, adekwatnie do potrzeb, do instytucji oferujących: poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych; 3) pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – poprzez zastosowanie procedur mediacyjnych bądź kierowanie do mediatorów; 4) zabezpieczenia socjalnego – we współpracy z dyrektorem szkoły, lokalnymi służbami socjalnymi i odpowiednio do potrzeb, poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - kierowanie do instytucji oferujących: poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy, - zorganizowanie pomocy finansowej, rzeczowej, ciepłego posiłku, zbiórki odzieży. ■ Dla podniesienia efektywności działań: <ul style="list-style-type: none"> - zaprasza do współpracy sojuszników dziecka – osoby, które zawodowo stykają się z rodziną i mogą mieć wpływ na poprawę jej sytuacji, - zespół interdyscyplinarny tworzy zintegrowaną strategię pomocy, monitoruje i weryfikuje zespół bliskich dziecku i rodzinie profesjonalistów. <p>Jeżeli konieczne jest odizolowanie dziecka od domu rodzinnego:</p> <p>Pedagog szkolny: W przypadku zdiagnozowania bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ powiadomienie, w porozumieniu z dyrektorem szkoły (bądź przygotowanie notatki dla dyrektora szkoły dla powiadomienia),

PROBLEM/ /PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
	<ul style="list-style-type: none"> ■ specjaliści do spraw nieletnich komisariatu policji oraz właściwego wydziału rodzinnego i nieletnich sądu rejonowego, ■ uruchomiona zostaje natychmiastowa interwencja na podstawie przewidzianych w tego rodzaju sytuacjach procedur (dla policji i sądu rodzinnego) umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczych lub placówkach służby zdrowia, dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji, ■ równolegle – powiadomienie pracownika socjalnego w rejonie, który może podjąć natychmiastowe działania w oparciu o art. 12a, ■ równolegle – pisemne powiadomienie prokuratury rejonowej o popełnieniu przestępstwa
<p>Dziecko wykorzystywane seksualnie. Doznaje krzywdzenia emocjonalnego. Matka zgłasza pedagogowi szkolnemu popełnienie nadużycia seksualnego przez konkubenta w stosunku do jej małoletniej córki, uczennicy szkoły.</p> <p>Podstawa prawna: – akty prawne wymienione do ww. przypadku oraz Kodeks karny art. 200</p>	<p>Pedagog szkolny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Informuje: <ul style="list-style-type: none"> – dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji – konsultuje plan działań oraz prowadzi rozmowy na temat możliwości pomocy materialnej i instytucjonalnej, – matkę: o przewidzianych procedurach i konsekwencjach prawnych dla sprawcy z art.200 § 1 k.k., o możliwości uzyskania pomocy psychologicznej oraz prawnej. ■ Przekazuje adres i telefon odpowiedniej placówki zajmującej się problemem wykorzystywania seksualnego dzieci, ewentualnie pośredniczy w uzgodnieniu terminu pierwszego spotkania. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tejże instytucji. ■ Powiadamia pisemnie (w porozumieniu z dyrektorem szkoły) sąd rejonowy – wydział rodzinny i nieletnich o nieprawidłowej sytuacji dziecka. <p>Sąd uruchamia własną procedurę postępowania.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Podejmuje działania wynikające z potrzeb dziecka i rodziny w kierunku: <ol style="list-style-type: none"> 1) wzmocnienia dziecka – poprzez : <ul style="list-style-type: none"> – skierowanie na zajęcia umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, umiejętności społecznych oraz inne, adekwatne do potrzeb dziecka, 2) wspierania rodziny – poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – skierowanie na warsztaty umiejętności wychowawczych bądź na inne formy pomocy, adekwatnie do potrzeb tej rodziny, 3) monitoring sytuacji dziecka i rodziny
<p>Dziecko krzywdzone przez zaniedbywanie.</p> <p>Dziecko przychodzi do szkoły nieprzygotowane do lekcji, w zniszczonym i brudnym ubraniu, brakuje mu książek, nie przynosi drugiego śniadania.</p> <p>Podstawa prawna: – akty prawne wymienione do ww. przypadku oraz Kodeks karny art. 209 § 1</p>	<p>Wychowawca klasy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Informuje o kryzysowej sytuacji dziecka i rodziny dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego. ■ Ustala z dyrektorem i pedagogiem finansowe możliwości szkoły w celu udzielenia pomocy uczniowi. ■ Koreluje plan działań własnych z planem działań pedagoga szkolnego. ■ Wspiera dziecko, buduje dobre relacje dorosły – dziecko oraz w grupie rówieśniczej. Zabiega o integrację dziecka z rówieśnikami oraz tworzy atmosferę bezpieczeństwa i akceptacji. ■ Nawiązuje kontakt z rodzicami dziecka, informuje o konsekwencjach prawnych z art. 209 § 1 k.k. ■ Podejmuje starania o środki finansowe na zabezpieczenie dziecka drugiego śniadania w szkole lub ciepłego posiłku oraz zakup niezbędnych podręczników – w porozumieniu z rodzicami dziecka. ■ W dalszej pracy wychowawczej współpracuje systematycznie z rodzicami, pedagogiem szkolnym, nauczycielami uczącymi dziecko

PROBLEM/ /PODSTAWA PRAWNA	TRYB POSTĘPOWANIA
	<p>Pedagog szkolny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ W porozumieniu z lokalnymi służbami (GOPS, MOPS, pracownik socjalny gminy) dokonuje wstępnej diagnozy sytuacji dziecka, jego potrzeb i zasobów: <ul style="list-style-type: none"> - diagnozuje sytuację rodzinną dziecka, - ocenia sytuację materialną rodziny, - określa stopień zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, - ocenia szansę współpracy przynajmniej z jednym z rodziców (prawnymi opiekunami), - analizuje dotychczasową dokumentację dziecka (opinię wychowawcy, oceny szkolne, opinie nauczycieli, badania specjalistyczne), - konsultuje się z pracownikiem socjalnym w celu uzyskania danych o sytuacji rodzinnej z wywiadu środowiskowego, w przypadku braku danych prosi o przeprowadzenie takiego wywiadu i pilne przekazanie uzyskanych informacji, - prosi o rozważenie możliwości udzielenia przez MOPS pomocy materialnej. ■ Nawiązuje kontakt z rodzicami dziecka. <p>I. Rodzice nawiązują współpracę</p> <p>Pedagog szkolny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Zawiera kontrakt z rodzicami o współpracy na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny. ■ Podejmuje działania wynikające z potrzeb dziecka i rodziny w kierunku: <ol style="list-style-type: none"> 1) wzmocnienia dziecka – poprzez, odpowiednio do potrzeb, zapewnienie mu posiłku, niezbędnych podręczników, przyjaznej atmosfery w klasie, pomocy w nauce, zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia – w porozumieniu z rodzicami; 2) wspierania rodziny – poprzez kierowanie do instytucji oferujących: poradnictwo, samopomocowe grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych oraz inne, w zależności od potrzeb; 3) zabezpieczenia socjalnego we współpracy ze służbami socjalnymi, poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - kierowanie do instytucji oferujących: poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy oraz inne odpowiednie dla tej rodziny, - zorganizowanie pomocy finansowej i rzeczowej, zapewnienie ciepłego posiłku, zbiórki odzieży, ewentualnie innej, odpowiednio do potrzeb. ■ Dla podniesienia efektywności działań: <ol style="list-style-type: none"> 1) zaprasza do współpracy sojuszników dziecka – osoby, które zawodowo stykają się z rodziną i mogą mieć wpływ na poprawę jej sytuacji. <p>Zespół interdyscyplinarny tworzy zintegrowaną strategię pomocy, monitoruje i weryfikuje zespół bliskich dziecku i rodzinie profesjonalistów.</p> <p>II. Rodzice odmawiają współpracy</p> <p>Pedagog szkolny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Powiadamia, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, specjalistę do spraw nieletnich rejonowego komisariatu policji oraz właściwy wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji. ■ Równolegle – powiadamia pracownika socjalnego w rejonie oraz zespół interdyscyplinarny